

ZÁPIS Z 32. ZASEDÁNÍ

KOORDINAČNÍ SKUPINY BEZPEČNOSTI POTRAVIN (KSBP) **uskutečněného na MZe dne 18. ledna 2017**

Přítomni: dle prezenční listiny. Všichni přítomní obdrželi k jednání podkladové materiály.

Jednání vedly: **MUDr. Viera Šedivá**, předsedkyně KSBP, **Ing. Jitka Götzová**, místopředsedkyně KSBP

Informace o jednotlivých bodech programu podali:

Mgr. Eva Gottvaldová, Ing. Jindřich Fialka, Ing. Martin Klanica, MVDr. Zbyněk Semerád, Ing. Daniel Jurečka, MUDr. Viera Šedivá, Ing. Jitka Götzová, Ing. Miroslav Koberna, CSc, prof. Ing. Milan Marounek, Dr.Sc., doc. RNDr. Jaroslava Ovesná, CSc., Ing. Václav Stejskal, Ph.D., RNDr. Miroslav Machala, CSc., prof. MVDr. Jiří Ruprich, CSc., doc. Ing. Marie Borkovcová, Ph.D.

Jednání zahájila předsedkyně KSBP MUDr. Viera Šedivá, informovala, že novým členem KS se stal za Ministerstvo průmyslu a obchodu Ing. Vladimír Bártl, MBA, ředidel odboru pověřený řízením sekce podnikání, digitální ekonomiky a spotřebitele

I. SCHVÁLENÍ PROGRAMU, KONTROLA A VYHODNOCENÍ ÚKOLŮ Z 31. ZASEDÁNÍ

Program jednání byl jednohlasně schválen, nebylo navrženo další doplnění programu.

Kontrola úkolů:

Úkol č. 1: V termínu do 15. 10. 2016 podat písemné vyjádření k návrhu souhlasu se zpřístupněním dat, která již EFSA poskytnuta byla a to striktně v souladu s EFSA's Data Warehouse Access Rules. Tedy uvolňovat data po individuálním posouzení žádosti na stupni agregace, na kterém se shodne EFSA s EK, členskými státy a poskytovateli dat.

Plnění: Svůj názor vyjádřila nadpoloviční většina členů Koordinační skupiny bezpečnosti potravin. Hlasování je platné. Pro návrh se vyjádřilo 10 členů, proti návrhu byl 1 člen.

Nadpoloviční většina členů KS vyjádřila podporu návrhu sdílení dat.

Úkol č. 2: Prezentovat na příštím zasedání KS (leden 2017) výsledky sledování reziduí pesticidů v potravinách.

Plnění: **Ing. Martin Klanica, ústřední ředitel SZPI** shrnul kroky SZPI provedené v roce 2016 v oblasti sledování reziduí pesticidů:

- k analýze reziduí pesticidů je v posledních letech odebíráno 1 000 – 1 400 vzorků, v roce 2016 to bylo 1 211 vzorků, u 819 vzorků (= 68 %) byla zjištěna rezidua, nadlimitní výskyt byl pouze u 32 vzorků (= 2,6 %);
- cílové komodity z hlediska sledování výskytu reziduí pesticidů jsou: čerstvé ovoce a zelenina (66 % vzorků odebíraných akreditovanou laboratoří SZPI v Praze), brambory, obilniny, mlýnské obilné výrobky, doplňky stravy, dětská výživa, olejnatá semena, ovocné a zeleninové šťávy, čaje, rostlinné oleje, víno;
- MRL překročeny u následujících komodit: 8x čerstvá zelenina, 6x čerstvé ovoce, 8x čaje, 7x olejnatá semena, 2x doplňky stravy, 1x jablečná šťáva.

Pokud je ve vzorcích zjištěn nadlimitní obsah rezidua/reziduí, je vystaven zákaz uvádění do oběhu dotčené šarže potravin, jsou uložena nápravní opatření, zpravidla sama kontrolovaná osoba musí na svoje náklady analyzovat několik následujících šarží. SZPI se snaží i o osvětu, varují spotřebitele, vydávají tiskové zprávy, po hodnocení rizika je výrobek notifikován do systému RASFF (pokud byl výrobek určen pro zahraniční trh nebo byl dovezen ze zahraničí).

Podrobné informace jsou přiloženy v dokumentu SZPI.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala za splnění úkolu.

Úkol č. 3: Na příštím zasedání KS (leden 2017) seznámit s opatřeními přijatými v uplynulých dvou letech ke zlepšení kvality medu.

Plnění: MVDr. Zbyněk Semerád, ústřední ředitel SVS: v oblasti kontroly kvality medu byly vyhlášeny kontrolní akce, k čemuž vedly okolnosti kolem firmy VČELPO. SVS začala sledovat dovozy (včetně vyhodnocování doprovodných dokumentů). Dále se zaměřila na výkupny medu, kde sbírali data o množství vykoupeného medu v ČR (dodávky od jednotlivých včelařů, u největších dodavatelů byla provedena kontrola). Byla zjištěna porušení legislativy, což je mnohdy obtížné dokázat, neboť evidován je jen počet včelstev a někdy není zcela jasné, jak vysoká je produkce medu. Bylo zjištěno, že průměrná produkce medu vykazovaná Českým svazem včelařů je kolem 11 kg/včelstvo, jsou ale včelaři, kteří produkují 40 – 50 kg, někteří med vykupují a prezentují jako svůj. Dále pan ústřední ředitel informoval, že proběhlo jednání s Asociací profesionálních včelařů, kteří si na tyto praktiky stěžují.

K výsledkům provedených analýz zdůraznil, že nebyla zjištěna žádná rezidua antibiotik. Dále zdůraznil, že mnohdy je velmi složité prokázat případné falšování. V letech 2015, 2016 nebyly zjištěny hrubé nedostatky především u českých včelařů.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala a předala slovo Ing. Klanicovi k doplnění informace ze strany SZPI.

Ing. Martin Klanica, ústřední ředitel SZPI, se nejprve dotázal Ing. Libora Dupala, z jehož iniciativy dotaz vzešel, kam přesně jeho dotaz směřoval.

Ing. Libor Dupal, předseda představenstva, SČS, připomněl, že v minulých letech byla odlišná interpretace dozorových orgánů z hlediska zjištění.

Ing. Martin Klanica, ústřední ředitel SZPI, uvedl, že tento problém se podařilo eliminovat i s pomocí koordinovaného plánu kontroly autenticity medu v rámci doporučení EK. Což byla akce koordinovaná Komisí, zapojena byla jak SZPI tak i SVS. Dalším krokem bylo, že SVS začala využívat pro odhalování porušení autenticity laboratoře externí, např. specializovanou laboratoř v Brémách v Německu. Záchyty SZPI SVS předává. Interpretace výsledků je mnohdy složitá.

Pan ústřední ředitel také zmínil kauzu firmy VČELPO, kdy pouze u 3 vzorků (z 35 odebraných) nebyla zjištěna rezidua farmakologicky účinných látek, pylová analýza pak ukázala, že původ medu není v ČR.

Kontroly medu pokračují stále, v roce 2016 byla provedena analýza dalších 16 vzorků, které byly v pořádku. Před dokončením je však další kontrolní akce, při které záchyty zaznamenány byly (nedodržení správné výrobní praxe, neodpovídá pylová analýza).

Závěrem shrnul, že přístupy obou dozorových organizací se sjednotily.

Ing. Libor Dupal, předseda představenstva, SČS, poděkoval za sdělené informace.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, také poděkovala za splnění úkolu.

Úkol č. 4: Informovat SZÚ o schválení mandátu k provedení inventarizace aktivit v oblasti používání nanotechnologií v ČR.

Plnění: Udělení mandátu SZÚ k provedení inventarizace využívání nanotechnologií v oblasti potravin a krmiv bylo jednomyslně schváleno KS při předchozím zasedání dne 21. září 2016. Informace o výsledku hlasování byla zaslána přímo doc. MVDr. Vladimíru Ostrému, CSc.

II. VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ KE SPOKOJENOSTI S ČINNOSTÍ KS

Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP, členové KS byli požádáni o vyplnění krátkého anonymního dotazníku týkajícího se spokojenosti s obsahem zasedání, s podkladovými materiály, prostor byl dán i pro návrhy dalších informací, které by měly zaznít během jednání, případně pro návrhy ke zlepšení, pro připomínky. Odpovědělo 80 % oslovených, za což Ing. Götzová poděkovala. Výsledky jsou následující:

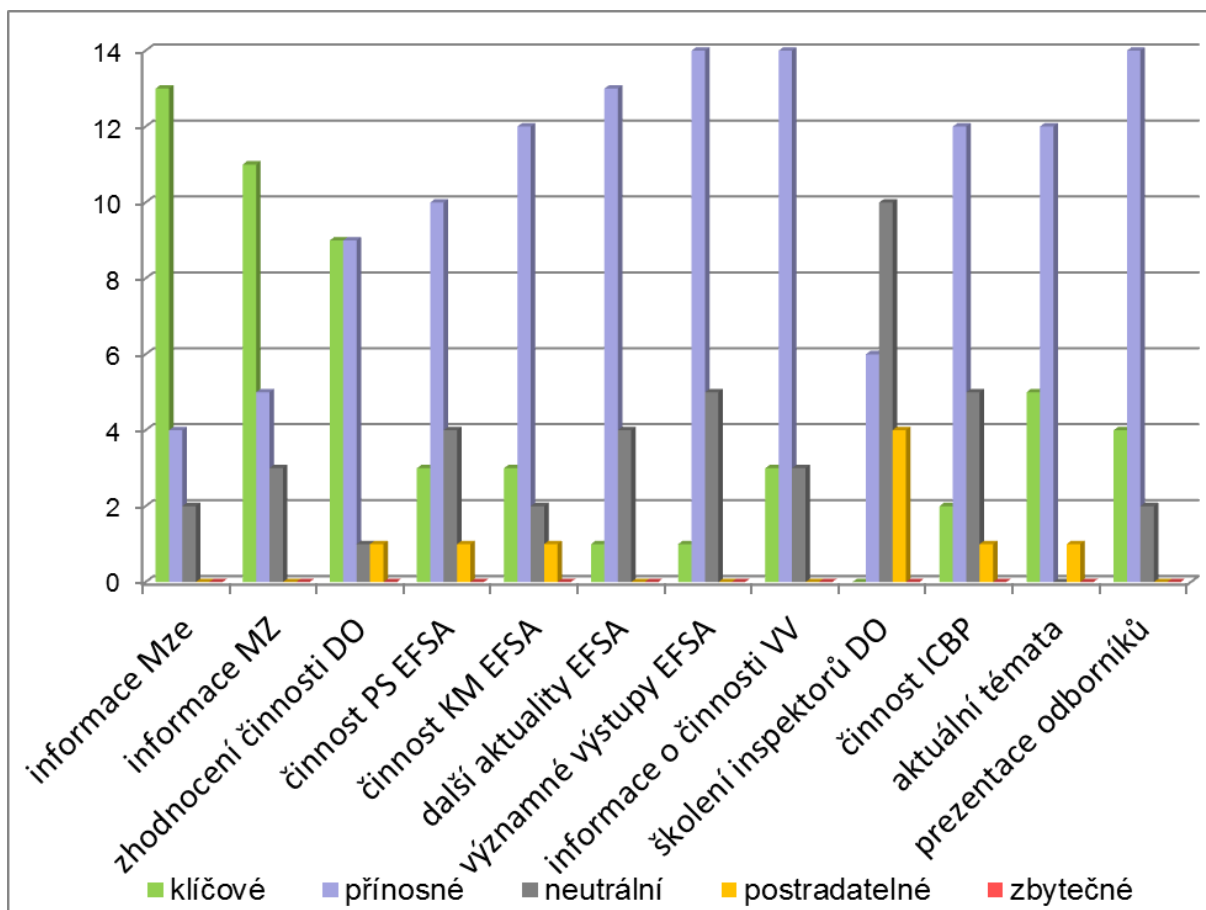
Celková spokojenost s informacemi poskytovanými během zasedání KSBP (otázka č. 1):

- 60 % spokojeno
- 35 % spíše spokojeno
- 5 % spíše nespokojen (1 respondent).

100 % respondentů považuje délku zasedání za přiměřenou (otázka č. 2)

Hodnocení informací poskytovaných k jednotlivým bodům (otázka č. 3)

- respondenti měli možnosti jednotlivé body programu zasedání KS označit jako: klíčové, přínosné, neutrální, postradatelné, zbytečné; vybrána mohla být pouze jedna možnost;
- za klíčové jsou považovány informace z resortů MZe i MZ, zhodnocení činnosti dozorových orgánů, další body jsou hodnoceny většinou jako přínosné,
- celkové hodnocení této otázky je znázorněno v následujícím grafu:

Někteří respondenti by uvítali informace z dalších oblastí (otázka č. 4), konkrétně uvedli následující informace:

- benchmarking s ostatními EU zeměmi, nebo minimálně s regionem u poskytovaných informací;
- informace SZÚ o provedených hodnoceních zdravotních rizik v oblasti bezpečnosti potravin;
- nákazová situace u lidí (vývoj a korelace s ozdravnými programy v chovech zvířat);
- aktivity nevládních organizací v oblasti bezpečnosti potravin;
- dle aktuálních potřeb.

Někteří oslovení projeví zájem prezentovat na jednání vlastní bod (otázka č. 8), konkrétně:

- regulace reklamy na úrovni EK;
- činnost VV pro GM potraviny a krmiva;
- téma v závislosti na situaci a tématech.

S podkladovými materiály jsou respondenti spokojeni (otázka č. 5), považují je za dostatečně přehledné (otázka č. 6).

Celkově jsou účastníci zasedání s formátem KS spokojeni (otázka č. 7) a účast na zasedání je přínosem (otázka č. 9).

V poslední otázce dostali členové KS prostor pro doporučení, připomínky (otázka č. 10):

- „Vzhledem k různorodosti zájmů a aktivit všech přítomných je formát (délka i způsob prezentace) vyvážený. Tematicky zaměřené prezentace by měly být co nejvíce zaměřeny na nejaktuálnější rizika“.

- „Uvítal bych větší zapojení dalších členů KS, kteří nemají "stálé" body v programu jednání“.
- „Uvítám informaci o výši dovozu palmového tuku a jeho spotřebě v hlavních odvětvích výroby potravin i krmiv.“
- „Plnit úkoly meziresortního charakteru v kratších intervalech, pokud to situace vyžaduje.“

Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP, slíbila účastníkům jednání zaslat aktuální informace o palmovém tuku. Všem, kteří se do šetření zapojili, poděkovala.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala a přešla k dalšímu bodu programu.

III. AKTUÁLNÍ INFORMACE Z BEZPEČNOSTI POTRAVIN

1. Informace Ministerstva zemědělství o novinkách v legislativě

Ing. Jindřich Fialka, ředitel odboru potravinářského, MZe: informoval o novinkách v oblasti potravinového práva. Za nejvýznamnější označil novelu zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, novela nabyla účinnosti ke dni 7. 9. 2016, některá ustanovení 1. 1. 2017. Změny se týkají tabákové směrnice, zvláštního režimu pro darování potravin potravinovým bankám, definuje dobrovolné označování „Česká potravina“ (specifikuje podmínky odkazu na ČR), byla doplněna definice „malého množství“ z hlediska flexibility poskytování informací spotřebitelům.

K zákonu byly zrevidovány prováděcí předpisy:

- vyhláška č. 69/2016 Sb., o požadavcích na maso, masné výrobky, produkty rybolovu a akvakultury a výrobky z nich, vejce a výrobky z nich, - konkrétně se jedná o označení masa a jednotlivých kategorií masa;
- vyhláška č. 397/2016 Sb., o požadavcích na mléko a mléčné výrobky, mražené krémy a jedlé tuky a oleje, nabyla účinnosti k 1. 1. 2017;
- vyhláška č. 417/2016 Sb., o některých způsobech označování potravin – vymezuje legislativní termíny „Česká potravina“, „Vyrobena v České republice“, upřesňuje termíny „domácí“, „čerstvé“, „přírodní“, „pravé“, atd.,
- vyhláška č. 231/2016 Sb., o odběru, přípravě a metodách zkoušení kontrolních vzorků potravin a tabákových výrobků.

Ing. Fialka dále informoval o plánu legislativních prací pro rok 2017 – jedná se o vyhlášky: o doplňcích stravy; o požadavcích na nápoje, kvasný ocet a droždí, a o požadavcích na koření, jedlou sůl a dehydratované výrobky; pro mlýnské a obilné výrobky; pro čaj, kávu a kávoviny; pro pokrmy, pro označování a kvalitu pokrmů.

Na úrovni EU se v loňském roce podařilo dokončit revizi nařízení EP a R (ES) č. 882/2004 o úředních kontrolách, v roce 2017 budou probíhat práce na praktické implementaci tohoto nařízení. Dále zmínil návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o výrobě, uvádění na trh a používání medikovaných krmiv a o zrušení směrnice Rady 90/167/EHS. Řešeno bude i označování produktů ekologického zemědělství a jejich uvádění na trh.

Ing. Fialka závěrem svého vystoupení poděkoval všem kolegům za spolupráci v rámci připomínkového řízení tak i během samotné implementace jednotlivých právních aktů.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala za sdělené informace a připomněla novelu zákona č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství, na přípravě novely se významně podílela i SZPI, proto dala prostor Ing. Klanicovi.

Ing. Martin Klanica, ústřední ředitel SZPI, informoval, že dne 17. 1. 2017 Poslanecká sněmovna odsouhlasila verzi zákona, která jí byla vrácena Senátem. Projednávání novely zákona č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství, mělo silnou mediální odezvu, při níž byly prezentovány mnohdy až zkreslující a zavádějící informace. Za zásadní v novele označil:

- pravidla pro další novou výsadbu, což je oblast vinohradnictví, tento bod vnímá pan ústřední ředitel jako velmi pozitivní;
- sudové víno, tzn. víno, které není uváděno do oběhu v balení pro spotřebitele, bude možné uvádět do oběhu pouze v provozovnách výrobců (vinařů), ve výrobních prostorách nebo svých provozovnách anebo v provozovnách příjemce (= subjektu, který je uveden na průvodních dokladech při mezinárodní přepravě, první, kdo uvádí víno, které není původem z ČR, na trh ČR; všichni ostatní mohou uvádět do oběhu víno pouze v balení určeném pro spotřebitele, u něhož bylo stanoveno max. množství 20 l; zodpovědnost je tedy jasně na výrobcí nebo příjemci;
- do 12 hod od dovozu do místa určení musí nahlásit příjemce zásilku nahlásit, s vínem do ČR přivezeným nesmí příjemce 10 dní manipulovat, během těchto 10 dní může SZPI odebrat vzorky k analýze;
- u vína (chráněné označení původu, chráněné zeměpisné označení) v balení určeném pro spotřebitele bude povinné označení českou trikolorou;
- vináři nebudou moci beztrestně uvádět do oběhu víno neznámého původu.

Účinnost ustanovení týkajících se sudového vína bude od 1. 1. 2018.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala za doplnění a předala slovo Mgr. Evě Gottvaldové.

2. Informace z Ministerstva zdravotnictví

Mgr. Eva Gottvaldová, náměstkyně pro ochranu a podporu veřejného zdraví, hlavní hygienička ČR, MZ, podala stručnou informaci o legislativních procesech v resortu Ministerstva zdravotnictví:

- u vyhlášky č. 54/2004 Sb., o potravinách určených pro zvláštní výživu a o způsobu jejich použití, který reaguje na legislativní změny na úrovni EU; bude zahájen legislativní proces;
- práce budou zahájeny také na novele vyhlášky č. 38/2001 Sb., o hygienických požadavcích na výrobky určené pro styk s potravinami a pokrmy;

Dále informovala o stavu vyhlášky ošetřující elektronické cigarety, která je zveřejněna na webu Ministerstva zdravotnictví.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala a přešla k dalšímu bodu programu.

3. Zhodnocení činnosti dozorových orgánů za 1. pol. 2016

Ing. Daniel Jurečka, ředitel ÚKZÚZ, zhodnotil činnost dozorového orgánu za rok 2016. Podrobnosti jsou uvedeny v příložené prezentaci ÚKZÚZ.

V úvodu pan ředitel sdělil, že nedošlo k žádnému závažnému zjištění týkajícího se potravin. Dále informoval, že při plánování kontrol pro rok 2017 byla upravena riziková analýza, za účelem upřesnění rizika hodnocených provozů. Nově do systému vstupuje hodnocení všech úředních vzorků krmiv, jsou tedy zohledněny i počty vyhovujících výsledků. Plán kontrol 2017 poskytuje ÚKZÚZ širší prostor pro zaměření aktivity na výrobce krmiv, kteří v uplynulém období porušili platné předpisy a rovněž na provozovatele bez výrobní činnosti - dovozce, dodavatele, distributory. V rámci cílených kontrol se ÚKZÚZ více zaměří na kontroly krmiva pro domácí mazlíčky, řeší narůstající počet stížností spotřebitelů.

K problematice glyfosátu uvedl, že ČR nepřistoupila k omezení rozsahu použití, bylo pouze zrušeno povolení 22 přípravků s glyfosátem, obsahujících formulaci etoxylovaný amin loje.

Ing. Jurečka také zmínil, že roste zájem o zkoušky odborné způsobilosti pro nakládání s přípravky na ochranu rostlin.

Závěrem informoval, že 1. a 2. 2. 2016 se pod záštitou pana ministra v Brně uskuteční mezinárodní konference „25 let monitoringu půd v ČR“.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala a předala slovo ústřednímu řediteli SZPI.

Ing. Martin Klanica, ústřední ředitel SZPI, připomněl, že komplexní zpráva o činnosti SZPI bude k dispozici přibližně v březnu tohoto roku, data prezentovaná na zasedání KS se mohou trochu lišit.

Informoval, že v roce 2016 došlo k dílčímu personálnímu posílení SZPI, čímž mohlo být provedeno i více kontrol, v roce 2015 bylo zrealizováno téměř 44 tisíc kontrol, v roce 2016 přes 45 tisíc.

Dále zmínil, že u některých kontrolovaných osob dochází k častým recidivám z hlediska porušování potravinového práva, což se promítá i ve výši pokut uložených ve správním řízení. V roce 2016 výše pravomocně uložených pokut přesáhla 100 milionů korun, většina pokut byla uložena obchodníkům a dovozcům. Porušování potravinového práva řetězci označil jako trend.

K aplikaci „Potraviny na pranýři“ uvedl, že v roce 2016 bylo zveřejněno 812 šarží výrobků (v roce 2015 to bylo 653). Od listopadu 2016 zveřejňuje v této aplikaci svá zjištění týkající se potravin i SVS – v loňském roce to bylo 30 záznamů.

Některá kontrolní zjištění především v provozovnách společného stravování a provozovnách středních a menších obchodníků jsou natolik závažná, že musí být vydán zákaz užívání prostoru pro výrobu potravin, v roce 2016 to bylo ve 174 případech. V některých případech se jedná o závady odstranitelné, 22 provozoven zůstalo uzavřených.

SZPI o svých zjištěních pravidelně informuje veřejnost: loni bylo vydáno téměř 90 tiskových zpráv, většina se týkala zveřejnění konkrétních šarží potravin s konkrétním varováním pro spotřebitele, především u šarží, u kterých doba použitelnosti neuplynula a spotřebitelé mohou mít výrobek již koupený. V případě, že se jedná o nebezpečný výrobek, SZPI nečeká na námitky kontrolovaných osob a zjištění obratem zveřejní, společně s notifikací do systému RASFF.

Ing. Klanica také informoval o aktivitách provedených v souvislosti s tzv. mléčnou krizí. SZPI se zaměřila na kontrolu výrobků pocházejících ze zahraničí, uváděných na trh velkými obchodními řetězci. Některé zboží neodpovídalo českým právním předpisům, SZPI eliminovala toto zboží z trhu, zároveň byl sledován vývoj této situace, neboť kvalitní tuzemská produkce pak nemá na trhu uplatnění.

V roce 2016 bylo zasláno do systému RASFF originálních notifikací téměř 200, dodatečných notifikací 1 900. Celkově bylo národním kontaktním místem zpracováno 2 050 oznámení týkajících se ČR. SZPI je národním kontaktním místem i pro Administrative Assistance and Cooperation System (AACCS) – Systém správní pomoci a spolupráce, který podporuje a usnadňuje komunikaci mezi dozorovými orgány, které se podílejí na boji proti falšování potravin na území Evropy, v rámci tohoto nástroje bylo řešeno 200 případů. Vyzdvihl, že v rámci tohoto systému patří ČR k neaktivnějším státům. Většina notifikovaných výrobků se ČR netýká.

Závěrem bylo řečeno, že v roce 2016 byla SZPI nucena zakázat uvedení do oběhu téměř 13 tisíc šarží potravin v různých fázích – před vstupem na území ČR, šarže dovozců, výrobců, velkoobchodníků, internetový obchod i prodejců.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala a otevřela diskusi k tomuto bodu.

Ing. Miroslav Koberna, CSc., ředitel pro programování a strategii, PK ČR, připomněl, že společnost Ahold získala Národní cenu kvality, jejímž držitelem je i Kaufland a, že obchodníci si stěžují, že je obtížné udržet kvalitu, neboť dle poslední zprávy EuroCommerce pracují s 1,5 % hrubou marží.

Ing. Martin Klanica, ústřední ředitel SZPI, připomněl Diamantovou ligu (společný projekt SOCR a MPO pro soutěžení a následné oceňování prodejen a dalších subjektů v rámci SOCR z hlediska jejich kvalitní služby zákazníkům), která skutečnost, zda potraviny odpovídají legislativním požadavkům a jsou kvalitní, nezohledňuje.

Ing. Josef Tržický, MPO, doplnil, že náplň projektu Diamantová liga nespadá plně do kompetence KS. Kvalitu MPO sleduje, její posuzování je však složitější, neboť nejsou stanovena jasná pravidla, a je také z poměrně velké části ovlivněna poptávkou.

Informace prezentované k tomuto bodu budou tlumočeny kolegům z Rady kvality ČR.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala a předala slovo hlavní hygieničce ČR Mgr. Evě Gottvaldové.

Mgr. Eva Gottvaldová, náměstkyně pro ochranu a podporu veřejného zdraví, hlavní hygienička ČR, MZ, přednesla zprávu o činnosti hygienické služby za rok 2016:

- celkem bylo provedeno 20 105 kontrol v 17 110 provozovnách stravovacích služeb, přijato bylo 856 opatření, navrženo 3 578 sankcí v celkové výši 12 500 000,- Kč;
- v oblasti alimentárních onemocnění bylo provedeno 289 kontrol, na základě podnětu ze strany spotřebitele bylo provedeno 1 727 kontrol. V rámci jiných opatření, než finančních, byla ve 224 případech nařízena povinná sanitace a dezinfekce, ve 129 pozastavena činnost nebo nařízeno uzavření provozovny do doby odstranění nedostatků, ve 134 případech byla nařízena likvidace pokrmu;
- předměty a materiály určené pro styk s potravinami: provedeno 1 259 kontrol ve 1 189 provozovnách, největší počet u prodejců a distributorů předmětů z materiálů určených pro styk s potravinami, bylo prověřeno více než 2 120 výrobků, 221 odebráno k laboratorním analýzám, 34 výrobků bylo nevyhovujících, 432 předmětů bylo nevyhovujících právním požadavkům; 15 výrobků oznámeno do systému RASFF, 8 originálních oznámení o nevyhovujících předmětech směřovalo k prošetření;
- cílený úkol hlavního hygienika: zaměření na materiály přicházející do styku s potravinami, zaměření bylo na kontrolu plastového kuchyňského náčiní, byly zjištěny přetrvávající problémy, hlavním indikátorem bylo místo vstupů na území ČR, což je v ČR pouze letiště Praha – Ruzyně, kde problémy zjištěny nebyly;

- v roce 2016 bylo zveřejněno celkem 285 oznámení hlášení o nebezpečných výrobcích, z toho 197 kosmetických výrobků, 45 hraček, 43 předmětů určených pro styk s potravinami.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala a předala slovo MVDr. Zbyňku Semerádovi ze SVS.

MVDr. Zbyněk Semerád, ústřední ředitel SVS: zhodnotil činnost dozorového orgánu za rok 2016. Podrobné informace jsou uvedeny v příložené prezentaci.

Z informací v prezentaci podpořil slova ústředního ředitele SZPI tím, že zmínil, že Evropská komise označila ČR za jednu z nejaktivnějších zemí v systému AACCS, k čemuž významně přispěla i SVS.

Dále zmínil některé kauzy řešené v loňském roce: eidam s deklarovaným obsahem tuku v sušině 30 %, výsledky vyšetření ukázaly obsah tuku 48 %, neboť u všech analyzovaných vzorků byla zjištěna přítomnost rostlinného tuku; v označení produktů byly uvedeny nepravdy, skutečný výrobce zboží není doposud znám, byla uložena pokuta ve výši 2,5 milionu Kč. Dalším případem bylo již zmíněné VČELPO, kterému byla uložena pokuta ve výši 1,2 milionu Kč. Ani jedna z pokut není zatím uložena pravomocně.

K výskytu ptačí chřipky MVDr. Semerád uvedl: podezření jsou hlášena stále nová, problém může nastat na celém území ČR, problém je celoevropský, ohnisek v chovech je cca 500 v celé EU. Musela být vydána mimořádná veterinární opatření, pásma jsou 3 a 10 km, jsou definována přesná pravidla pro přepravu drůbeže pocházející z hospodářství v ochranném pásmu na jatky za účelem porážky, naopak i pro příjem drůbeže pocházející z oblasti mimo ochranné pásmo na jatky.

V otázce vývozu informoval, že státy ze třetích zemí postupují v souladu s mezinárodními předpisy; výskyty byly zatím v malochovech; Mexiko, Ukrajina, Srbsko, Čína, řídí se principem regionalizace – tzn. nezakázaly celou ČR.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala za sdělené informace a přešla k dalšímu bodu programu.

IV. SPOLUPRÁCE S EVROPSKÝM ÚRADEM PRO BEZPEČNOST POTRAVIN

Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP, připomněla, že detailní informace k činnosti Koordinačního místa pro vědeckou a technickou spolupráci s EFSA a činnosti Poradního sboru EFSA v roce 2016 byly poskytnuty v podkladech. Zápisy ze zasedání Poradního sboru EFSA jsou veřejně dostupné, viz následující odkaz: <http://www.efsa.europa.eu/en/af/afmeetings.htm>

Z aktuálních bodů informovala o návštěvě výkonného ředitele EFSA Bernharda Urla, která se uskuteční 12. září 2017; cílem návštěvy je především prohloubení spolupráce organizací působících v oblasti bezpečnosti potravin s EFSA. Zároveň oslovila členy KS, zda mají o toto setkání zájem, případně v jakém formátu. Na zasedání bude pozván i pan ministr. Členové KS budou moci navrhnout témata, která by chtěli s výkonným ředitelem EFSA diskutovat.

Všichni přítomní členové KS vylovlili souhlas s pozváním výkonného ředitele EFSA na 33. zasedání KS.

Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP, dále informovala o projektech EFSA:

- EU FORA, který umožňuje stáže pro odborníky z organizací spolupracujících s EFSA podle čl. 36 především v oblasti hodnocení rizik, tyto organizace mají možnost vyslat svoje pracovníky na stáž do jiných organizací spolupracujících s EFSA dle uvedeného článku, stáže jsou na rok, financovány jsou EFSA. Tyto organizace se mohou naopak stát i organizací hostitelskou. Organizace, kterých se tento projekt týká, byly již o této možnosti informovány;
- EU-RAA, kterým budou poskytovány granty EFSA, v jejichž rámci podpoří řešení projektů v prioritních oblastech, zájem se zapojit mohou organizace projevít do 24. února 2017.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala a dala prostor pro dotazy a připomínky k tomuto bodu.

Ing. Karel Bláha, CSc., ředitel odboru, MŽP: připomněl riziko, že vyslaní odborníci mohou v hostitelské organizaci zůstat.

Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP, vysvětlila, že toto bylo eliminováno, protože jednou z podmínek je, že vyslaný pracovník se po skončení stáže musí vrátit zpět.

RNDr. Miroslav Machala, CSc., předseda Vědeckého výboru veterinárního, uvedl, že délka stáže 1 rok je velmi dlouhá doba, uvítal by stáže 2 až 3 měsíční.

Ing. Jitka Sosnovcová, ředitelka SZÚ, sdílela zkušenost s Evropským centrem pro kontrolu nemocí, v rámci tohoto projektu je SZÚ školícím pracovištěm, posuzování pro přijetí kandidátů jsou velmi komplikovaná.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala a přešla k dalšímu bodu programu.

V. VYHLÁŠKA Č. 282/2016 SB., TZV. „PAMLSKOVÁ“

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, uvedla, že se jedná o vyhlášku, která je prováděcím právním předpisem školského zákona (zákon č. 561/2004 Sb.), ve Sbírce zákonů byla zveřejněna 5. září 2016. Ve vyhlášce se vymezují požadavky na potraviny včetně nápojů, které lze nabízet k prodeji a prodávat ve školách a školských zařízeních. Bod byl do programu zařazen na žádost Potravinářské komory, jejímuž zástupci předala MUDr. Šedivá slovo.

Ing. Miroslav Koberna, CSc., ředitel pro programování a strategii, PK ČR, popsal široké souvislosti, které vedly ke vzniku této vyhlášky. Připomněl, že v Německu byl předložen návrh, aby tzv. „nezdravé“ potraviny (s tukem, cukrem, atd.) byly přesunuty ze snížené sazby DPH do základní. Toto pan ředitel považuje za silně znepokojující a zároveň varoval před podobnými extremistickými náladami. PK se snažila podobu vyhlášky ovlivnit, s oběma ministerstvy (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy – MŠMT a Ministerstvo zdravotnictví - MZ) spolupracovalo, v rámci meziresortního připomínkového řízení vznesla PK mnoho připomínek, které ovšem nebyly akceptovány, ani řádně vypořádány.

Ing. Koberna, CSc., se silně vymezil proti nařčení, že výrobci nedodávají školám výrobky, které požadavky vyhlášky splňují. K tomuto uvedl, že je velmi složité takové výrobky vůbec vyrobit, v tuto chvíli jsou výrobky splňující požadavky vyhlášky minoritní. Dále informoval, že PK provedla hodnocení cca 25 šunek, včetně "dětských", s výsledkem, že žádná šunka nevyhověla požadavkům vyhlášky. Před Vánocemi uspořádala PK tiskovou konferenci, které se zúčastnili zástupci škol, provozovatelé školních bufetů, zástupci studentů, s výsledkem, že vyhlášku je třeba změnit.

Také kvitoval studii nutričních složek v pokrmech ze školního stravování, kterou vypracoval SZÚ (také zařazena do programu jednání pod bodem VI. 2.). Studie ukázala, že školní stravování je z nutričního hlediska většinou nedostačující. Také zmínil studii týkající se doplňkového prodeje ve školách, provedenou na Slovensku, která ukázala, že tento prodej má jen nepatrný vliv na výživu dětí. Uvítal by obdobnou studii i v ČR. V ČR chybí konkrétní data o skutečném prodeji výrobků ve školách a školských zařízeních.

Závěrem Ing. Koberna CSc. navrhl minimálně razantní novelizaci této vyhlášky, která by přenesla větší zodpovědnost na školské rady - tedy i na rodiče a učitele, nebo její zrušení.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, panu řediteli poděkovala a informovala, že proti této vyhlášce se ostře vymezila i paní poslankyně Chalánková, která je lékařkou, která také vyzvala, aby byla vyhláška zrušena. Připomněla, že MZe nebylo tvůrcem této vyhlášky, z čehož je obviňováno, hlavní gesce je MŠMT a MZ. Slovo předala hlavní hygieničce ČR s dotazem, zda MZ uvažuje o zrušení nebo o změnách.

Mgr. Eva Gottvaldová, náměstkyně pro ochranu a podporu veřejného zdraví, hlavní hygienička ČR, MZ, uvedla, že vyhláška primárně vznikla z podnětu MŠMT. MZ se dlouhodobě bránilo vydání této vyhlášky. Také by volila spíše formu doporučení a edukaci provozovatelů školních bufetů, v čemž mají zkušenosti již ze školního stravování. MZ je diskusi otevřeno, finální rozhodnutí je na MŠMT.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala a připomněla tiskovou konferenci, na které vystoupil ministr zdravotnictví JUDr., Ing. Miloslav Ludvík, MBA, a ministryně školství Mgr. Kateřina Valachová, Ph.D., kteří společně uvedli, že vyhláška je v pořádku, že kontroly dodržování požadavků vyhlášky probíhat budou, za nedodržení však nebudou udělovány sankce. Požádala MZ, aby se spojilo s MŠMT a začalo pracovat buď na zrušení této vyhlášky, nebo na její novelizaci.

Prof. MUDr. Jiří Ruprich, CSc., SZÚ, připomněl, že ČR v roce 2013 ve Vídni podepsala deklaraci, kterou se zavazuje, že bude ovlivňovat marketing, který zahrnuje i prodej ve školách, s ohledem na malé děti. Paralelu vidí v tzv. „imprintingu“ tedy vtiskování do paměti např. chuti, kterou si lidé pamatují a to pak může vést i ke změnám chování. Proto prof. Ruprich vidí smysl v zavedení opatření regulujících nabídku potravin ve školách. Proto je třeba mít dostatečné podklady, např. tabulky nutričních hodnot potravin, aktuální data o spotřebě potravin, které v některých dalších státech hotovy jsou. Řešení vidí v použití doporučení Světové zdravotnické organizace (WHO), doporučující tzv. „nutriční profil potravin“, které by podle odborníků neměly být propagovány vzhledem k výchově. Jedná se o fenomén sociologický a psychologický. Dále je třeba vzít v potaz kulturní prostředí ČR, co je vůbec možné realizovat v praxi. Vyhlášku by zcela nerušil, znovu by přehodnotil její obsah, jako konkrétní krok navrhl delší období před vstupem v platnost. Smysl nevidí v podpoře výrobců nebo změně konkrétních limitů, ale v celkové změně kultury ve společnosti.

Mgr. Eva Gottvaldová, náměstkyně pro ochranu a podporu veřejného zdraví, hlavní hygienička ČR, MZ, uvedla, že diskuse v resortu MZ stále probíhají, finální rozhodnutí je však na MŠMT.

Ing. Miroslav Koberna, CSc., ředitel pro programování a strategii, PK ČR, doplnil, že většina výrobců intenzivně pracuje na tom, aby splnili limity dané vyhláškou. Problém vidí v tom, že výrobek požadavky vyhlášky splňující nebude mít odbytu. Dále připomněl technologické vlastnosti tuku nebo cukru v potravinách, které při snížení jejich množství budou muset být zajištěny jinak, např. aditivami.

Mgr. Eva Gottvaldová, náměstkyně pro ochranu a podporu veřejného zdraví, hlavní hygienička ČR, MZ, si je této situace vědoma. MZ přechodné období navrhovalo, vyhláška byla bohužel vyhlášena s okamžitou platností.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, vyzvala pí. hlavní hygieničku, aby MZ oslovilo MŠMT a iniciovalo novelizaci vyhlášky. Minimálně je třeba ustanovit skupinu pracovníků a zahájit diskusi.

VI. DALŠÍ AKTIVITY V OBLASTI BEZPEČNOSTI POTRAVIN

1. Dlouhodobé zajištění činnosti vědeckých výborů

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, z časových důvodů předala slovo přímo předsedům jednotlivých vědeckých výborů, aby shrnuli činnost VV v loňském roce. Podrobnější informace o zajištění činnosti vědeckých výborů byly uvedeny v podkladech pro jednání.

prof. Ing. Milan Marounek, DrSc., předseda Vědeckého výboru výživy zvířat, podal informaci o činnosti Výboru, podrobnosti jsou uvedeny v příložené prezentaci. Z loňského roku vyzdvihl především konferenci „AKTUÁLNÍ POZNATKY VE VÝŽIVĚ A ZDRAVÍ ZVÍŘAT A BEZPEČNOSTI PRODUKTŮ 2016“, která se konala 22. září 2016, kde bylo předneseno 5 referátů. Prof. Marounek se zúčastnil konference v Belgii, jejímž nosným tématem byl „nedostatek kvalitního proteinu ve výživě zvířat“, jedna z navrhovaných možností bylo i použití hmyzu. Možnosti využití hmyzu jako krmiva bude jedním z témat studií navržených v plánu práce Vědeckého výboru pro letošní rok.

Doc. RNDr. Jaroslava Ovesná, CSc., předsedkyně Vědeckého výboru pro geneticky modifikované potraviny a krmiva, podala informaci o činnosti Výboru, podrobnosti jsou uvedeny v příložené prezentaci. Výbor vydává odborná stanoviska, posuzuje bezpečnost pro zdraví lidí a zvířat plynoucí z GMO, vyjadřují se návrhům vodítek EFSA, informují MZe o aktuálním stavu vědeckého poznání. Výbor se zabývá i materiály pocházejícími ze zemí mimo EU, monitorují i možná neschválená GMO, která by se mohla vyskytnout ve Společenství. Hodnocení je poměrně komplexní, je třeba zapojit odborníky na molekulární biologii, výživu obyvatel, životní prostředí, atd. Možnosti zlepšení vidí ve zvýšení prostředků na další vzdělávání odborníků. Za rok 2016 bylo vypracováno 13 stanovisek.

Ing. Václav Stejskal, Ph.D., předseda Vědeckého výboru fyto-sanitárního a životního prostředí, podal informaci o činnosti Výboru, podrobnosti jsou uvedeny v příložené prezentaci. Poukázal také na poměrně velikou šíři témat, kterými se Výbor zabývá. V roce 2016 splnili vše, co měli v plánu práce, z čehož vyzdvihl seminář pořádaný v gesci prof. Hajšlové z VŠCHT: „Aktuální problémy bezpečnosti a kvality potravin a zemědělských produktů: potraviny nového typu (PNT), kontaminanty, přípravky na ochranu rostlin“, kterého se zúčastnilo přes 80 účastníků. Dále zdůraznil, že Výborem vypracovaná stanoviska jsou zpracovávána i pro potřeby např. SZPI (kontrolované subjekty se brání proti uloženým sankcím, atd.)

RNDr. Miroslav Machala, CSc., předseda Vědeckého výboru veterinárního, podal informaci o činnosti Výboru, podrobnosti jsou uvedeny v příložené prezentaci. Tento Vědecký výbor má také širokou oblast působnosti. Dlouhodobě sledují následující oblasti: virové a bakteriální kontaminace potravin a surovin živočišného původu, falšování potravin, antimikrobiální a cizorodé látky v potravinách, průmyslové chemické kontaminanty, zoonózy a vyhodnocování jejich dopadu na lidské zdraví. Aktuální problémy jsou diskutovány i se SVS.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala za prezentované informace. Dále požádala členy KS o vyslovení souhlasu s plány práce jednotlivých vědeckých výborů, které jsou dle platných statutů Výborů předkládány KS ke schválení. Návrhy jednotlivých plánů práce byly součástí podkladů pro jednání.

Proběhlo hlasování s výsledkem:

KS vyslovila souhlas s ročními plány práce Vědeckého výboru výživy zvířat, Vědeckého výboru veterinárního, Vědeckého výboru fytosanitárního a životního prostředí a Vědeckého výboru pro geneticky modifikované potraviny a krmiva v předloženém rozsahu.

2. Studie obsahu nutrientů v pokrmech ze školního stravování

Prof. MVDr. Jiří Ruprich, CSc., SZÚ, velmi stručně představil studii, která byla vypracována SZÚ. Tato studie je přiložena k zápisu. Prof. Ruprich připomněl, že SZÚ provádí hodnocení rizik tzv. operativní.

Dále otevřel otázku pesticidů (v souvislosti s úkolem č. 2 plynoucím z předchozího zasedání KS). Informoval, že na jaře loňského roku se začaly objevovat informace, že dochází k třídění surovin, ovoce a zeleniny, které přicházejí na trh v jednotlivých zemích, podle podlimitního obsahu reziduí pesticidů, jedná se až o 20 různých podlimitních pesticidů. Otázkou zůstává, co tato kombinace pesticidů způsobí. Existuje pravidlo, že v Německu je na trhu pouze ovoce a zelenina s max. 5 druhy reziduí pesticidů, jedná se však o dobrovolnou aktivitu prodejců. SZÚ v této oblasti spolupracuje s evropskou asociací producentů čerstvého ovoce a zeleniny Freshfel. Podílí se na vývoji metodik hodnocení směsí pesticidů. Problematika souvisí i s endokrinními disruptory.

K hodnocení rizik provedených SZÚ (podnět z dotazníkového šetření) uvedl, že plné hodnocení rizik znamená v některých případech i mnohaletou práci, což v rámci SZÚ není proveditelné. Rychlé (operativní) hodnocení rizik SZÚ provést může.

K samotné studii zmínil, že názory na školní stravování jsou velmi různé. Ucelená koncepce školního stravování dle prof. Rupricha není. Předpokládá se, že školní stravování pokryje v průměru 35 % denního příjmu dítěte (vychází z legislativy). Výsledek studie naznačuje, že je to spíše 30 %. Navrhuje tedy stanovit rozpětí 25 – 35 % - v souvislosti s tím, zda je nabízeno jedno jídlo nebo výběr z více jídel. Z výsledků také vyplývá, že obsahují málo energie (což by dle prof. Rupricha vyřešilo přidání řepkového oleje, který má dobrý poměr polynenasycených mastných kyselin). Se školním stravováním se pojí 6 atributů, školní oběd by měl být: bezpečný, nutričně adekvátní + 4 další požadavky, která SZÚ bude publikovat v rámci další studie, která by měla reflektovat názory na školní stravování obecné veřejnosti.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala a přešla k dalšímu bodu, kterým je využití hmyzu jako potraviny, neboť v ČR, stejně jako v celém světě, roste oprávněný zájem o využití hmyzu jako potravinářské suroviny. Shrnutí aktuálního stavu legislativy upravující uvedení hmyzu jako potraviny na trh, je uvedeno v podkladech.

3. Hmyz jako potravina

Doc. Ing. Marie Borkovcová, Ph.D., expertka na entomofágii, Mendelova univerzita v Brně, představila problematiku využití hmyzu jako potraviny. Hmyz se jeví jako řešení případného nedostatku potravin, který by mohl nastat i v Evropě. Doc. Borkovcová se

hmyzem zabývá již přes 15 let, její práce byla využita i EFSA při zpracování dokumentu „profilování rizik“ při produkci hmyzu k potravinářským účelům.

Současným trendem využití hmyzu v Evropě je obohacení běžných potravin a zlepšení jejich nutriční hodnoty (hmyz má vysokou energetickou hodnotu, kvalita obsažených tuků je srovnatelná s rybím masem, kvalita bílkovin je srovnatelná s masem rybím i drůbežím). Výjimečný je u hmyzu nízký obsah cholesterolu a pak obsahem purinů (snižují hladinu nepříznivých látek v krvi, nejsou vhodné pro pacienty s onemocněním ledvin, některé druhy obsahují purinů málo, některé více). Lékaři nebo nutriční specialisté si mohou vybrat konkrétní druh hmyzu bohatý na určitý druh nutrientu, který bude řešit daný zdravotní problém. Dále ekologické faktory (zahrnující menší spotřebu vody a nižší emisi skleníkových plynů při chovu hmyzu v porovnání např. s produkcí hovězího masa).

V některých zemích EU jsou hmyzí produkty na trhu – např. pizza obsahující hmyzí protein, karbanátky s moukou ze sarančat. Zpracovat nutriční potenciál hmyzu jako součást běžných potravin je dle doc. Borkovcové cesta, jak dostat tyto produkty ke spotřebitelům i v ČR. Hmyz sám o sobě je bez chuti, velmi snadno přijímá chuť např. koření. V Anglii se vyrábí celá řada produktů s přídavkem hmyzu – těstoviny, pečivo, tyčinky. Ve třetích zemích jsou hmyzí produkty na trhu legálně – např. v Kanadě mouka ze cvrčků.

Konzumace hmyzu má i svá rizika: chemická kontaminace, která může být z krmiva nebo odchovu (substrát), mikrobiologická kontaminace a alergenní potenciál (hlavní alergen chitin). Obecně jsou rizika srovnatelná s jakoukoliv jinou zemědělskou produkcí, ke stejnému závěru došel i EFSA. Platí pravidlo, že hmyz by se neměl nikdy jíst syrový – většina toxinů je bílkovinné povahy, po tepelné úpravě je možno jej bezpečně konzumovat.

Doc. Borkovcová v průběhu své praxe vytypovala 8 druhů hmyzu, které považuje za bezpečné: potměnící, zavíječ voskový, bourec morušový, trubčí plod, cvrčci, sarančata. Z oblasti hygieny chovu zdůraznila, že je velmi důležitá likvidace uhynulých jedinců. Oddělení od substrátu a výběr pouze živých jedinců je také klíčový (např. v Thajsku při výrobě cvrččí mouky mrtví jedinci odstraňováni nejsou). Důležité je také vyprázdnění traktu (dle stanoviska EFSA 12 – 24 hodin hladovění). Chitin obsažený v hmyzu může být silným alergenem, do potravního řetězce hmyz nepřináší žádný nový alergen.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala a informovala členy KS, že problematikou hmyzu jako potravin se Odbor bezpečnosti potravin zabývá. Problematika je poměrně komplikovaná, je třeba se jí zabývat v širších souvislostech, proto bude zřízena pracovní skupina.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala všem za účast a z časových důvodů zasedání ukončila.

Informace k vyhodnocení naplňování Strategie bezpečnosti potravin a výživy 2014 – 2020 zařazenému do bodu VII. Různé budou členům KS zaslány písemně. Zároveň budou členové KS zhruba na konci 1. čtvrtletí vyzváni k vyhodnocení úkolů, který jim byly Strategií uloženy tak, aby měli na zpracování podkladů dostatek času. Připomínková řízení by následovala od září a koncem roku bude materiál zaslán k projednání vládě ČR.

Úkoly vyplývající z jednání:

Úkol č. 1: Mgr. Eva Gottvaldová, náměstkyně pro ochranu a podporu veřejného zdraví, hlavní hygienička ČR, bude iniciovat jednání s MŠMT o možné novelizaci „pamlskové“ vyhlášky (Vyhláška č. 282/2016 Sb.)

Zajistí: Ministerstvo zdravotnictví

Úkol č. 2: Poskytnout členům KS aktuální informace o palmovém tuku.

Zajistí: Ministerstvo zemědělství

Plnění: Přílohou zápisu je studie z roku 2016 zpracovaná ÚZEI o palmovém oleji.

V Praze dne 27. 1. 2017

Zapsala: Mgr. Karolína Mikanová

Schválila: MUDr. Viera Šedivá